

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Manuskript 14

DAGNY

TIDNING FÖR
SVENSKA
KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N:r 6.

Stockholm 20 Februari 1908

1:a årg.

<p>Prenumerationspris: 1/2 år... kr. 4:50 1/2 år... kr. 2:50 3/4 »... » 3:50 1/4 »... » 1:25</p> <p>Lösnummer 10 öre.</p> <p>Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.</p>	<p>Redaktion: Mästersamuelsgatan 51, en tr.</p> <p>Telefoner: Allm. 6353. Riks- 12285.</p> <p>Utgifningstid hvarje torsdag.</p>	<p>Redaktör o. ansvarig utgivare: ELLEN KLEMAN.</p> <p>Mottagningsstid: Kl. 1—2.</p> <p>Stockholm 1908, Aftonbladets tryckeri.</p>	<p>Expedition och Annonsskontor: Mästersamuelsgatan 51, en tr.</p> <p>Post- och telegramadress: DAGNY, Stockholm.</p>	<p>Annonsspris: 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10:— Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 %, 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 % Annonns bör vara inlämnad senast måndag f. m.</p>
--	---	---	---	---

Kooperationen.

Ett socialt arbetsområde för kvinnan.

III.

Idén till *Svenska Hem* kom från fröken Anna Whitlock, den kända ordföranden i Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt. Under ett besök i England sommaren 1904 hade hon fått blicken öppen för hvilken makt Kooperationen kan blifva. Hon vandrade beundrande genom en del af de lokaler, som äges af Co-operative Wholesale Society (det kooperativa partihandelsförbundet). Hon såg dess tédepartement, ett helt hus, där té, som på Wholesale's egna atlanterångare fraktats från dess egna plantager på Ceylon samt från Indien och Kina, afproffvas, förpackas o. s. v. för att sedan skickas till konsumtionsföreningarna i hela Storbrittanien, Tyskland och Italien. Den tanken trängde sig på henne: Är det inte möjligt att i Sverige få en lifskraftig Kooperation? Är inte detta något för våra utvecklade svenska kvinnor?

Hon talade om detta med ledande män inom Wholesale, hvilka mottogo förslaget med undran. Har Ni verkligen sådana kvinnor i Sverige, att de skulle kunna på egen hand skapa en konsumtionsförening? frågade de tviflande. Fröken Whitlock vågade tro det, och hon har blifvit sannspådd. En af dessa engelska kooperatörer besökte i somras Svenska Hem och kunde öfvertyga sig om, att han tagit miste. Han

kunde då ej nog uttala sin beundran öfver föreningens snabba utveckling. Den hade på 1 1/2 år hunnit längre än en vanlig konsumtionsförening i England brukar nå på 5 å 6 år.

Men vi återvända till föreningens startande. Efter en serie föredrag inom olika kvinnokretsar under vintern 1904—1905 lyckades fröken Whitlock i den grad väcka intresse bland hufvudstadens kvinnor för den nya husmoderliga uppgiften, att när »Kvinnornas andelsförening Svenska Hem utan personlig ansvarighet» konstituerade sig den 5 april 1905, hade 391 kvinnor anmält sig som medlemmar. Ett belopp af 20,940 kr. i andelar å 20 kr. hade tecknats. För att göra det möjligt äfven för små inkomsttagare att vara med, bestämdes, att andelarna skulle kunna afbetalas med 2 kr. i månaden. Svenska Hem räknar också bland sina medlemmar representanter från alla samhällslager, ehuru flertalet tillhör de mer välställda klasserna.

Vid mötet tillsattes en interimsstyrelse, och man tog itu med förberedelserna till föreningens praktiska verksamhet. Till börja med skulle man handla med specier och viktualier, Man fann i huset Jakobsbergsgatan 6 en lämplig dubbelbutik med ett litet

kontor, som förhyrdes från 1 okt. följande höst, engagerade föreståndarinna och biträden samt började inleda handelsförbindelser.

Det sista var väl det viktigaste och afgjordt det svåraste af styrelsens uppdrag. Man hade från början klart för sig, att så fort sig göra lät, borde man importera kolonialvaror m. m. direkt från utlandet för att så vidt möjligt undvika mellanhänder. Men då styrelsemedlemmarna ju voro ovana vid affärer af detta slag, beslöt man att gå försiktigt fram och tills vidare gå den vanliga vägen vid anskaffandet af varor, där direkt förbindelse ej genast yppade sig. Vid hänvändelse till fabrikanter, grosshandlare och agenter i hufvudstaden, möttes man till börja med af stort tillmötesgående. Svenska Hem väntades bli en god kund, den erbjöd sig att betala per extra kontant. Allbekant är, att föreningen några dagar innan affären skulle öppnas, blef utsatt för bojkott från dessa affärsmän. Orsaken var att söka i ett organiseradt ingripande från specerihandlarnas sida. Endast två firmor i Stockholm vågade trotsa maktbudet och leverera varor enligt aftal. Det såg sålunda ut, som om Svenska Hem skulle nödgas nedlägga sin verksamhet — redan innan den på allvar börjat, — men försöket att krossa företaget misslyckades.

Arbetet på att genomföra Svenska Hems program blef genom denna bojkott mycket försvåradt, men å andra sidan höjdes det upp på ett annat plan. Det gällde ej bara att sammansluta husmödrar för gemensamma inköp, det gällde att häfda friheten till kooperativa sammanslutningar i allmänhet, att visa, att ett tillvaratagande af konsumentintresset under de mest lojala former och i enlighet med principer, hvilkas rättvisa ingen med fog kunde förneka, ej kunde, ej borde få krossas af privatintressen. Då en hel del kooperativa föreningar förut funnos i vårt land, hvilka ej utsatts för bojkott, åtminstone blott mera tillfälligt, utgjorde angreppet på Svenska Hem äfven en hedersbetydelse, som det gällde att uppbära. Man fruktade husmödrarnas organisation såsom farlig i konkurrensen mer än de andra!

Styrelsen satte alla krafter till och lyckades erhålla fullgoda varor från landsorten, så att butiken kunde öppnas på utsatt dag den 8 nov. 1905. Omsättningen blef genast mycket liflig. Genom förföljelsen mot föreningen väcktes medlemmarnas solidaritetskänsla, och en mängd nya medlemmar anmälde sig. Man hade öfverseende med de brister, som naturligtvis vidlådde det nya företaget, startadt under på förhand oförutsedda svårigheter af vid affärlif ovana personer. Föreningen skulle dock måhända haft svårt nog att slå sig igenom, om inte bland styrelsemedlemmarna en hade funnits, som ville och kunde sätta in sin hela arbetskraft på företagens konsoliderande. Det var fröken Ina Almén, som med uppoffrande af egna intressen grep in som frivillig arbetsledare. Efter någon tid åtog hon sig på styrelsens uppmaning officiellt chefsplatsen som föreningens verkställande direktör. Det

är främst hennes målmedvetna, af seg energi präglade arbete, bottnande i ett varmt intresse för den sak hon ägnat sig åt, som föreningen har att tacka för att den står, där den nu står.

Några siffror belysa Svenska Hems utveckling. Medlemsantalet var vid slutet af 1905, 1906 och 1907 respektive 573, 863 och 1093. Andelskapitalet har numera vuxit till kr. 38,227:13. Omsättningen som under tiden 8 nov.—31 dec. 1905 belöpte sig till kr. 22,673:97, uppgick under 1906 till kr. 141,088:44 och under 1907 till kr. 216,419:08. Svenska Hems försäljningssumma närmar sig sålunda redan andra året $\frac{1}{4}$ million kr. Härvid är äfven att märka, att föreningen endast handlar med medlemmar, hvilket ej alla kooperativa föreningar göra.

Trots de på grund af bojkotten försvårade förhållandena vid inköpen ha organisationskostnaderna täckts redan under andra året och vinstutdelning kunnat ske. Under förra halfåret af 1907 uppstod en nettovinst på kr. 3,349:61, motsvarande en förräntning af andelskapitalet efter 19 % per år. Det senare halfårets räkenskaper äro ej avslutade, då dessa numera föras per år till 1 juli. Af vinsten utbetalades enligt stadgarna endast 4 % på andelskapitalet (sådan ränta lämnades redan första året); efter afsättning till reservfond och en fond för ett »kvinnornas hus» i Stockholm m. m. utdelades det öfriga till medlemmarna i förhållande till deras inköp, i enlighet med de kooperativa principerna.

Målet att kunna undvika mellanhänder har delvis uppnåtts. Svenska Hem har lyckats komma i direkt förbindelse med herrgårdar, äggförsäljningsföreningar m. fl. samt med fabriker, där bojkotten ej står hinderande i vägen. De utländska förbindelserna påbörjades våren 1906, då direktör Almén och ännu en styrelsemedlem företogo en resa till Danmark, Tyskland, Holland och England. Som resultat af denna resa framgick bl. a. den direkta importen af kaffe och té, kaffet från den kooperativa handelskammaren i Holland, som på världsmarknaden i Rotterdam inköper kaffe åt Hollands konsumtionsföreningar och Svenska Hem, téet från Wholesale Society i England. Båda dessa förbindelser visade sig vara utmärkta, både hvad varornas kvalitet och pris beträffar. Importen har sedermera betydligt utvidgats, så att Svenska Hem numera köper en stor del af sina kolonialvaror direkt från utlandet. Så t. ex. importeras ost, kakao, risgryn, bruna bönor från Holland, torkad och inlagd frukt från England, Frankrike och Tyskland, kakmjöl, såser, tvål m. m. från England, oliver, olivolja, sardiner från Frankrike, makaroner och tomater från Italien, ost från Schweiz, sparris från Braunschweig o. s. v.

Utvidgning af lokalerna blef en naturlig följd af föreningens utveckling. Redan det första året öppnades en filial i Karlbergsvägen 16, i höstas utvidgades hufvudaffären och kontoret och till nästa höst planeras nya filialer.

Redan från början räknade Svenska Hem medlemmar i landsorten, hvilka väl hufvudsakligen af principiella skäl ville genom sitt medlemskap stöda föreningen. Detta fick dock sedermera äfven en praktisk betydelse. Efter i pressen och från andra håll framställda uppmaningar beslöt föreningen att öppna expedition på landsorten. Man framhöll, att Svenska Hems hjälp vore mer välbehöflig för landsortsbor än för hufvudstadens innevånare, som ju ändå kunde välja i Stockholms många affärer. I landsbygdens små bodar, klagade man, vore det omöjligt att få sina behof af finare specerivaror m. m. tillfredsställda och att rekvirera från en storstadfirma fölle inte alltid bra ut, då möjligheten att utöfva verksam kritik vore så godt som utesluten. Då en utvidgning af omsättningen, särskildt med hänsyn till den direkta importen, äfven var önskvärd för Svenska Hem, inrättade man sig för det nya verksamhetsområdet. Sålunda expedieras numera varor fraktfritt till landsorten, om rekvisitionen uppgår till minst 50 kr. Antalet landsortsmedlemmar har därefter starkt ökat.

Den kooperativa upplysningsverksamheten, som ju på många håll ansetts vara kvinnans speciella område i den kooperativa rörelsen, har inom Svenska Hem sitt organ i en s. k. upplysningsnämnd, som bl. a. genom föredrag och diskussioner inom och utom Svenska Hem, genom broschyrer och tidningsartiklar söker sprida kunskap om de kooperativa idéerna och om Svenska Hem. Den motsvarar de engelska föreningarnas »educational committee». Den torde vara den första i sitt slag vid någon konsumtionsförening i Sverige och bildades äfven, innan den förut omtalade gillesrörelsen började i vårt land.

Det gynnsamma mottagande Svenska Hems idéer rönt, torde kunna tillskrivas flere orsaker. Kvinnornas intresse och solidaritetskänsla för ett af dem startadt företag skulle ej i längden ensamt kunna bära upp det, så som ett aktivt stödjande af Svenska Hems affär ingriper i medlemmarnas dagliga lif. Bojkotten har nog tillfört föreningen nya medlemmar, men stegringen i omsättningen kan ej endast häraf förklaras. De dyra tiderna, som gjort sig kännbara inom alla samhällslager, ha förmått många människor att sluta sig till ett företag, som naturligen ännu i början af sin tillvaro ej kunde lämna så stort ekonomiskt utbyte, men som dock angaf den rätta vägen för att nå bättre förhållanden.

Den fullständiga öppenheten angående föreningens affärer och ställning, samarbetet på föreningsmötena, möjligheten af att utöfva inflytande på skötseln genom kritik, råd, upplysningar om varor och varukällor, tryggheten af att vara behandlad som alla andra, allt har bidragit till att många medlemmar verkligen känt företaget som sitt eget.

Kontantbetalningssystemet, som skenbart ej innebär någon fördel för kunderna, har uppskattats som

genomförandet af en sund princip. Likaså finna flera, att det system för hemsändning af varor, som tillämpats på grund af kundkretsens stora spridning öfver hela Stockholm, varit dem själfva till nytta för ett mer rationellt skötande af hushållsangelägenheterna. Men främsta orsaken till affärens utveckling torde vara, att Svenska Hem genom sina varors kvalitet och pris kunnat tillfredsställa sina medlemmars anspråk.

Dock framträder minst den fördel, som kanhända tillhör de betydelsefullare, den nämligen, att Svenska Hem utöfvar och än mer kommer att utöfva inflytande på hela specerihandeln i Stockholm genom att förhindra oberättigade prisstegringar. »Det lönar sig ej längre att ha specerihandel, när allt skall vara kooperativt nu för tiden», klagade en gång en affärsman i branschen. Att hans mening delas af andra, visar den alltjämt fortsatta intensiva bojkotten.

Å andra sidan faller talet om illojal konkurrens till marken, då föreningen ej säljer till underpris och på så sätt nedpressar den reella handeln. Det vore däremot berättigadt, om Svenska Hem för att draga till sig kunder lämnade rabatter, som företaget ej kunde bära och samtidigt gjorde årliga kapitalförluster, ett förfaringssätt, som märkligt nog förekommer på sina håll. Svenska Hem däremot säljer till vanliga priser och återlämnar i enlighet med de kooperativa principerna det öfverskott som uppstår, sedan omkostnaderna beräknats. Den specerihandlare, som tillämpar goda affärsprinciper, borde ej behöfva frukta, att Svenska Hem eller andra kooperativa föreningar skola vara farliga för honom.

De kooperativa idéerna tränga endast långsamt igenom samhällslifvet och den utveckling de taga i i praktiken, beror på i hvilken grad den vanliga handeln tillgodoser den konsumerande allmänhetens berättigade intressen. Det sker ingen revolution, som plötsligt gör en massa människor brödlösa. Utvecklingen går så småningom. Kooperationen hindrar i våra dagar, där den lyckas som bäst, ett lätt sinnigt startande af obehöfliga affärsföretag, den slår kanske ihjäl några dåliga affärer, hvilkas försvinnande borde glädja äfven köpmännen, och den begränsar vinsten för de andra till ett normalt mått.

Först framtiden är det förbehållet att till fullo förverkliga de kooperativa idéerna, men då torde utvecklingen hunnit därefter, att denna form för produktion och distribution ej anses till skada för någon, som genom ärligt arbete och under fredlig samverkan med andra vill skaffa sig sin andel i detta lifvets goda.

Den insats kvinnorna redan gjort för att praktiskt omsätta de kooperativa idéerna är löftesrik. Säkerligen kommer den att växa i betydelse i samma mån som deras känsla af social förpliktelse vidgas och deras sträfvan att få ett allsidigt inflytande på samhällsutvecklingen närmar sig målet.

ANNA BRITA BERGSTRAND.

Småskollärarynnornas lönefråga.

Den talrika småskollärarynnekåren hör till en af de ogynnsammast ställda kvinnokårer i vårt land, om man tager deras otillräckliga löneförhållanden i betraktande. Men för att förbättra en så ogynnsamt ställd kårs förhållanden gäller det att noga afpassa den tid, som är lämpligast för genomdrifvandet af dess reformplaner. Vidare gäller det, hvad småskollärarynnorna beträffar, och när stora anslag för dem skola äskas, att om möjligt ej komma samtidigt med folkskollärarynne, hvars lönefrågor likaledes tarfva stora penningesummor. Småskollärarynnornas lönefråga har också blott en enda gång, nämligen vid 1900 års riksdag, kommit tillsammans med folkskollärarynnes. Öfriga 8 gånger, som den framburits i riksdagen, har den kommit utan samband med folkskollärarynnekårens.

Nu har K. M:t framlämnat en proposition om löneförbättring åt småskollärarynnorna. Den 21 febr. 1907 inlämnades till K. M:t en af 4,318 småskollärarynnor undertecknad petition om löneförhöjning. Dessa petitionslistor utsändes redan i oktober 1906 och med deras utsändande togs initiativet till den lönerörelse, som vi vilja hoppas skall nå en lycklig lösning vid detta års riksdag. Af de 4,318 petitionärerna begärde 3,858, att grundlönen skulle bestämmas till 450 kr. med 3 ålderstillägg å 75 kr., 1,021 hade särskildt framhållit å petitionslistorna, att de ansågo ålderstilläggen borde utgå efter 5, 10 och 15 tjänsteår.

Öfriga lärarynnor begärde de högre beloppen af 500 och 550 kr. i grundlön.

I en annan från Malmö utgången och af 1,521 småskollärarynnor undertecknad petition begärdes 550 kr. grundlön och 3 ålderstillägg å 75 kr. efter 5, 10 och 15 tjänsteår.

K. M:t har vid afgörandet beräknat »hvad en småskollärarynna skulle under en 30-årig tjänstetid i aflöning uppbära» efter de af flertalet petitionärer gjorda yrkandena:

Aflöning å 450 kr. i	5 år	2,250 kr.
» » 525 » »	5 »	2,625 »
» » 600 » »	5 »	3,000 »
» » 675 » »	15 »	10,125 »

S:a 18,000 kr.

Man fann sålunda, att lönen för 30 års tjänstgöring enligt flertalet lärarynnors begäran uppgick till sammanlagdt 18,000 kr.

Detsamma slutresultatet vinnes, om grundlönen bestämmas till 500 kr. med 3 ålderstillägg å 50 kr. efter 5, 10 och 15 tjänsteår. K. M:t har ansett, att ett så beskaffadt löneförslag skulle vara till fleras båtnad än det af lärarynnorna själftva framställda och sålunda stannat därvid.

Enligt K. M:ts nu framlagda förslag skulle småskollärarynnornas lönegrader ställa sig sålunda:

Aflöning å 550 kr. i	5 år	2,500 kr.
» » 550 » »	5 »	2,750 »
» » 600 » »	5 »	3,000 »
» » 650 » »	15 »	9,750 »

S:a 18,000 kr.

* * *

Att småskollärarynnorna uppskjutit med afgörandet af sin lönefråga till i år, synes sålunda af allt att döma varit klokt. Ty det förslag till löneroglering, som nu föreligger, hade icke kunnat af regeringen frambäras vid någon föregående riksdag. Och om man besinnar det olyckliga läge, hvori folkskollärarynnornas lönefråga kom vid 1906 års riksdag, torde småskollärarynnorna allra minst ha något att ångra, att deras lönefråga vid *den* riksdagen ej förekom.

Redan den kungl. propositionen innebär ju goda förhoppningar för småskollärarynnorna. I andra kammaren har hr Fridtjuv Berg väckt en motion med ett 40-tal instämmanden angående den ändringen i k. propositionen att grundlönen höjes från 500 kr. till 550 kr., med tre ålderstillägg efter fem, tio och femton år på 75 kr. i stället för föreslagna 50 kr. Vidare föreslår motionären ålderstillägg äfven för de oexaminerade lärarynnorna på 50 kr. K. M:ts förslag kostar staten 1,200,000 kr. årligen. Skulle den senare motionen vinna riksdagens bifall, så belöpte sig löneförhöjningen till 2 miljoner kr.

Den, som väntar på något godt, väntar aldrig för länge.

ANNA HAMMARDAHL.

Ellen Keys förslag till en ny äktenskapslag.

I förhållande till betydelsen af frågan om en ny äktenskapslag hafva framstegsvännerna — såväl inom riksdagen som inom kvinnokretsar, hvilka senare ju frågan alldeles särskildt berör — ägnat densamma under flera år jämförelsevis ringa uppmärksamhet. I riksdagen har väckts motioner om upphäfvandet af mannens målsman-skap, om att gift kvinnas inkomst skall betraktas som ett skatteobjekt skildt från mannens, men de båda mer

djupgående frågorna om gift kvinnas äganderätt samt om rätten till fri skilsmässa hafva föga dryftats. Så länge Föreningen för gift kvinnas äganderätt verkade, var den förstnämnda af dessa frågor onekligen mer föremål för agitation än på sistone varit fallet.

Ellen Key som tillhört denna förening sedan sin ungdom — den stiftades 1873 — och som redan 1888 utgaf en broschyr i frågan »om eganderätt och myndighet

Hvar och en,

som inser vikten af att vi kvinnor just nu erhålla ett kraftigt språkrör för lösningen af den just nu brännande frågan, *vår politiska rösträtt*, bör själf prenumerera på Dagny och söka förmå minst en bland sina bekanta att göra detsamma.

för den gifta kvinnan», föröfrigt den första hon skrifvit, har emellertid som bekant år 1903 i första delen af Lifslinjer gjort ett ganska detaljeradt utkast till en ny äktenskapslag. Glädjande nog har i år detta viktiga ämne tagits upp offentligt äfven från andra håll i något vidare utsträckning än endast hvad som rör målsmanskapet och den egna debetsedeln.

Så har centralstyrelsen för Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt utgifvit den af Mathilda Staël von Holstein författade och mycket välkomna, utredande broschyren, som icke blott berör målsmanskapet utan det än mer brännande ämnet om makars egendomsförhållanden. Vidare har ju riksdagsmannen E. Wawrinsky väckt sina motioner angående äktenskaps ingående. Till sist föreligger ju k. proposition angående rätt till borgerlig vigsel.

Frågan om en ny äktenskapslag tycks således nu åter på allvar fått vind i seglen. Det syntes därför vara en särskildt lämplig tidpunkt just nu att bedja Ellen Key åter framlägga sitt förslag genom att inleda en diskussion i ämnet. Denna anordnades också i förra veckan, såsom redan genom dagspressen är känt, i Stockholm å Runan af Radikala klubben.

Sedan advokaten Georg Stjernstedt lämnat en resumé af den nuvarande äktenskapslagen, framlade Ellen Key följande reformkraf, hvilka borde kunna åstadkomma att de högre stående ej hämmades och att de lägre kände sig ha ett stöd:

1) Vikten för samhället att släktet ej fortplantades af föräldrar, hvilka äro behäftade med smittosamma eller ärftliga sjukdomar, stödes genom lagbestämmelser om så är möjligt, men i alla händelser genom ett upplysningsarbete för att väcka ansvars känslan.

2) Då ingen väsentlig förbättring för kvinnans själfständiga ställning synes kunna åstadkommas genom mindre partiella reformer rörande makars egendomsförhållanden och rättsliga ställning i öfrigt till hvarandra, så vore en radikal omläggning af egendomsförhållandena, sedan mannens målsmanskap naturligtvis också blifvit ur lagen struket, det enda sättet att nå målet: *kvinnans fullkomligt lika själfständiga ställning inom äktenskapet som utom detsamma.*

3) *Fri skilsmässa*, så att den ena parten ej lagligen kan motsätta sig den andra partens fordran på att få äktenskapet upplöst, samt sådan skilsmässas ordnande under humaniserade former i motsats till nu gällande, hvarvid den offentliga bevisningsskyldigheten är ett upprörande intrång på privatlivets område. Från anmälan om önskad skilsmässa till erhållandet af laglig sådan bör så lång tid som 1½ år förflyta.

4) För att i möjligaste utsträckning trygga *barnens rätt*, samt för utredning af de ekonomiska förhållandena borde en nämnd tillsättas. Därvid borde det stadgas att, då båda makarne äro lika lämpliga att handhafva barnens uppfostran, barnen skola stanna hos modern samt att syskon i regel ej borde skiljas åt. Efter skilsmässan

borde underhållsplikt till hustrun ej behöfva förekomma, annat än om hon förlorat sin arbetskraft. Däremot en af lagen noga omgärdad underhållsplikt mot barnen.

Ellen Key påpekade vidare bland annat, att det eftersträfvansvärda är, att äktenskapet blir ingånget så att inga små, låga, oegennyttiga, fula motiv kunna spela in i föreningen; så att man har den största möjliga garanti för att det är en allvarlig känsla som är den bestämmande och att kontrahenterna kunna sätta in hela sin fria personlighet i samlifvet och i barnens tillblifvelse. Men att de, om de dock göra ett misstag, ej tvingas att lefva samman utan att de kunna lösas från de band, i hvilka de ej längre finna någon lycka. Vidare, att hon aldrig sagt — såsom många förmenat att hon gjort — att hvarje äktenskap, där kärleken mellan makar upphört, därför skall upplösas. Ha makarne styrka att dock, för barnens skull, hålla hemmet samman, så är det ett stort och vackert offer de bringa. Men att alstra barn sedan kärleken upphört, det är osedligt.

Sitt anförande slutade Ellen Key med följande ord:

»Kärleken och allt hvad till den hör måste bli religion — därför ej religionen — och betraktas med samma djupa allvar som andra frågor af etisk betydelse. Vi kunna dock ej komma ifrån att lifvets grund är det erotiska samlifvet emellan man ock kvinna och visst är, att det heligaste område, som lifvet äger, är det nya släktets tillblifvelse och uppfostran.»

I sin ofvan berörda 1888 utgifna broschyr om »eganderätt och myndighet» uttrycker Ellen Key samma ideela syn på äktenskapets uppgifter, samma fordran på reformers nödvändighet och samma tro på reformers utvecklande verkan. Hon säger bland annat härom:

»När en gång alla dessa omdaningar af äktenskapet blifvit en verklighet, när alla de modifikationer af tänkesätt och känslor ägt rum, som nya lagar och däraf föranledda nya seder bidraga att framkalla, då skall man se tillbaka på vår nuvarande äktenskapslagstiftning liksom vi nu se tillbaka på andra lägre sociala organisationsformer. Man skall med styrkans glädje känna, huru den inre enheten vunnit, sedan de yttre banden bortfallit, huru innerligheten på det äktenskapliga, som på alla områden, stått i förhållande till frivilligheten. Man skall med segerns lugn känna, att det var en högre harmoni, som blef följderna af nutidens alla meningsstrider.»

* * *

Icke blott från rättvisesynpunkt utan äfven från den praktiska synpunkten att skapa en laglig form för ett modernt äktenskap, så att samhället ej behöfver stå där med risken att utvecklade människor alltmer i sina förbindelser skola ställa sig utanför lagen, bör en grundligt reformerad äktenskapslagstiftning med första af riksdag och regering tagas i öfvervägande. Vi vänta ifrigt på motioner i denna riktning.

ANNA LINDHAGEN.

Ju större spridning

Dagny erhåller, med desto mer bemyndigande kan den föra den svenska kvinnorörelsens talan och för densamma kräfva gehör. Prenumerera därför själf på Dagny och verka för spridningen af den i Eder omgivning.

Kvinnorörelsen i Tyskland.

Kvinnofrågans utveckling under de sista tio åren, behandlar den kända tyska författarinnan Minna Cauer i en artikel i tidskriften »Die Umschau». Ehuru öfversikten gäller endast den tyska kvinnorörelsen, hvilken vi äro vana att anse som ganska efterblifven, erbjuder den dock många intressanta jämförelsepunkter. De senaste årens segrar verka i viss mån öfverraskande och visa, att rörelsen nu arbetar målmedvetet och i rätt riktning.

Mest framgångsrik har kvinnorörelsen varit inom medelklassen, men den har ännu icke åstadkommit en enhetlig, universell väckelse hos Tysklands kvinnor. Orsaken ligger nog främst i de många små staternas obenägenhet för samarbete, olikheten i författningar och bristen på solidaritet hos den till karaktär, religion och intressen inhomogena befolkningen.

Kvinnornas utbildningsmöjligheter ha i hög grad ökats. Baden, som alltid gått i spetsen för liberala bildningsreformer, upprättade det första gymnasiet för flickor 1893, och sedan dess ha sådana öppnats i alla större städer. Samskolor existera redan och i Sydtykland medgifva universiteten kvinnorna rätt till immatrikulation. Af de 254 under sista läsåret immatrikulerade kvinnliga studenterna idkade 116 medicinska studier. En stor mängd bereda sig för öfverlärareexamen, hvilken likväl ännu icke ger möjlighet till någon motsvarande anställning, emedan fortbildningsskolan för flickor icke är genomförd.

Denna väckelse har hos medelklassens kvinnor medfört en skärpt ansvarskänsla gentemot de sämre lottade. I den organiserade vården om fattiga och föräldralösa ha kvinnorna gjort sig nyttiga, trots det intensiva misstroende, som först mötte dem. I ett hundratal städer finnas kvinnliga funktionärer inom fattigvården, och flestades ha de invalts i styrelserna eller tjänstgöra som inspektriser vid fosterbarnsinstitutionerna. Som officiella förmyndare för faderlösa barn arbeta ensamt i Berlin öfver 200 kvinnor. På kvinnligt initiativ ha upprättats rättsskyddsbyråer för kvinnor, där otaliga betryckta finna juridiskt biträde och kostnadsfria råd. Trots detta den tyska kvinnans

allmännyttiga arbete och villighet att ställa sig i samhällets tjänst, har hon dock långt ifrån nått den likställighet med mannen och det erkännande som medborgarinna, som den moderna kvinnorörelsen satt som sitt mål. Den kämpar förhoppningsfullt för kvinnornas tillträde till kommunala ämbeten, anställning i skoldirektioner, fängelser m. m. Som fabriksinspektriser ha många nationalekonomiskt utbildade kvinnor gjort sitt inflytande gällande, likaså vid behandlingen af industriella lagstiftningsfrågor, såsom skydd för arbeterskor och barn, för hemarbetet, moderskapsförsäkring m. m.

Men den egentliga organisationen af arbeterskorna har socialdemokratien velat förbehålla åt sig och vid en nyligen hållen stor kongress för arbeterskeintressen voro de mest skilda riktningar representerade utom socialdemokratien.

Till de mest svårlösta problem, som upptagits af de vakna tyska kvinnorna, höra de, som äsyfta sedlighetens evolution.

En förening för »modersskydd» söker förbättra ställningen för ogifta mödrar och utom äktenskapet födda barn. Reglementeringssystemet, de prostituerades ställning, bordellväsendet, den hvita slafhandeln och andra mörka frågor drivas fram till behandling af upplysta och vidtsynta kvinnor, som trots hänsynslöst motstånd sträfva att rubba tusenåriga fördomar och öfvervinna likgiltighet och inhumanitet.

Först efter 1902 har kvinnorörelsen i Tyskland fått politisk karaktär och vid de senaste valen till riksdagen ha kvinnorna utvecklats ett energiskt och framgångsrikt agitationsarbete för nästa mål, kvinnans politiska rösträtt.

Högre än alla dessa reella segrar ställer författarinnan dock de ideella fördelar, som rörelsen medfört för de tyska kvinnorna genom att väcka dem, vidga deras synkrets utöfver det egna hemmet och intressera dem för de stora samhällsfrågorna. Den största vinsten är, att kvinnan nu erkännes som en verklig faktor i folkorganismen.

PRENUMERATIONSPRIS.

DAGNY utkommer hvarje torsdag i ett häfte på 12 à 16 sidor.

Tidningens pris, postarvode inberäknadt, är för helt år kr. 4:50, halft år kr. 2:50, ett kvartal kr. 1:25. Lösnummer 10 öre.

Prenumeration sker å närmaste postanstalt eller bokhandel.

Annonser mottagas å tidningens expedition, 51 Mäster Samuelsgatan, Stockholm.

I alla redaktionella angelägenheter torde man hänvända sig till redaktören, fröken Ellen Kleman, under expeditionens adress.

HENRIK GAHNS
Bor-Lanolin-Tvål

I STÄNGER

BEREDD AF DE FINASTE INGREDIENSER
MED TILLSATS AF DET FÖR HUDEN SÅ
VÄLGÖRANDE LANOLINFETTET JÄMTE
BORAX. YPPERLIG HUSHÅLLSTV ÅL. - -

DAGNY, tidning för svenska kvinnorörelsen, sätter som sitt mål att verka för kvinnornas höjande i socialt, politiskt och etiskt, såväl som i rättsligt och ekonomiskt hänseende.

DAGNY innehåller originalartiklar i kvinnorörelsens alla brännande frågor.

DAGNY vill verka för kvinnans politiska rösträtt.

DAGNY är tidning för svenska kvinnorörelsen.

DAGNY vill sträfva för tillvaratagande af kvinnans ekonomiska intressen i egenskap af löntagare såväl hos staten som hos enskilda arbetsgifvare.

DAGNY följer frågorna för dagen, meddelar kortare historiska uppsatser, biografier och nekrologer, litterära öfversikter och litteraturanmälningar samt utländska korrespondensartiklar.

DAGNY vill arbeta för häfdandet af en genom *lagen* skyddad ställning för kvinnan inom hemmet såväl som inom samhället.

En episod från Fredrika Bremers ungdom

efter outgifna bref skildrad af SIGRID LEIJONHUFVUD.

(Forts. från föreg. nummer.)

Stockholm d. 4 December 1830.

Inom 24 högst 48 timmar tror Leuhusen att jag blef förståndig (som man kallar det) åter! Räkna 8 gånger fyratioåtta, och det går närmare sanningen. En qvell (efter de utlupna 8 gånger 48) hade jag gått tidigt till hvila, litet trött och mätt på denna världen som det stundom händer mig att vara. Mamma och syskon glammade muntert vid det sena thebordet ett par rum ifrån mitt. På en gång blef det en riktig uppståndelse. »Bref från Charlotte, bref från Charlotte till Fredrique!» Jag räckte ut mina händer, fick det kära brevet. Mamma och systrar samlades omkring min säng, jag läste högt en munter och treflig beskrifning på Charlottes och Q:s resa deras besök på Åker, Djula m. m. och kom slutligen till dessa ord: »Hvad skall jag säga dig mera min goda Fredrique? Jo, att Qviding har få sina likar — att han är så god, så älskvärd — och att jag är lycklig!» Ack, bästa Leuhusen, då kunde jag ej läsa mera ty jag grät af glädje.¹⁾

Från denna stund har min omvändelse begynt, och just i dag har jag fått vidare bekräftelse på, huru glad och lugn Charlotte känner sig. »Jag kan ej inse», skriver hon, »huru vi skulle kunna göra hvarann annat än lyckliga». Jag vill ej mer vara orättvis mot Q. *En kapare* är han ändå.

Min bästa Leuhusen känner mig. Jag behöver således ej beskrifva, hvilken innerlig glädje Leuhusens tillfredsställelse med portraittet förorsakat mig. Leuhusen säger sig ej kunna tacka mig! Ack, i dessa ord: »Jag har haft en lycklig stund, Fredrique har skänkt mig ett gladt ögonblick», — i dessa ord ligger för mig en tack, som jag innerligen tackar Gud att ha kunnat förtjena.

Bed ej för min jordiska lycka, bästa Leuhusen, denna himmelska daggs nektardroppar har jag längesen försakat att njuta, blott att jag kunde vara lycklig nog att skänka dem åt andra, vore de äfven tagna af mitt eget blod. Detta uttryck låter kanske öfverspänt, men så känner jag det i mitt hjerta. Jag har längesen utstakat för

mig en lefnadsplan, den jag nu troligen efter någon tid skall kunna börja utföra. Jag skall någon gång meddela Leuhusen den. — — — — —

Fredrika Bremer firade vid denna tid sina första triumfer som författarinna, men den »lefnadsplan» hon här talar om, har ej något med författarskapet att göra. I ett senare bref lämnar hon några närmare antydningar därom:

Stockholm d. 16 Februari 1831.

— — — Jag skulle ofta finna lifvet en verklig börda, om jag ej hade den glada utsigten att kunna snart något mera verksamt bidraga till att lätta för några bland mina medvarelser den tunga lott som blifvit deras. Men nu tänker jag derpå hvar gång jag känner mig för mycket böjd till vemod — och det blir bättre.

Det sätt på hvilket mamma ämnar ställa våra affairer vid arfskiftet, som i höst skall ske, kommer att sätta oss syskon alla i tillfälle att med frihet och klarhet kunna handla och vandla. Mamma ämnar taga egendomarne sjelf såsom på arende och ärligen betala derföre en viss bestämd summa, som skall fördelas på mammas barn. Mamma har redan flera år (och det med största framgång) förvaltadt Årsta och Hesslingby¹⁾, och vill fortfara med denna befattning till dess gårdarne med förmån kunna säljas.

Detta anordnande är oändligt angenämt för oss alla; och det skall låta mig äga min största, verkligaste lefnadsnjutning, den att *gifva*. Ett diminuendo på mig sjelf för att låta andra erfara ett crescendo, har alltid varit en af mina sällhetsplaner, hvilken nu snart skall som jag hoppas gå i verkställighet. — — —

Att Fredrika Bremer ej i nu anförda bref säger ett ord om sitt författarskap, berodde visst icke på någon okunnighet därom å baron Leuhusens sida. Han tyckes tvärtom ganska tidigt ha blifvit invigd i hemligheten. I november skickar Fredrika Bremer honom

¹⁾ Fredrika Bremer skildrar samma scen i ett bref till Charlotte från Årsta ^{30/11} 1830.

¹⁾ Utgård under Årsta.

**Skönhet
är
makt.**

För hvarje dam torde det vara af största intresse att taga kännedom om sättet för en rationell hudvård. Detta tillfälle gifves i de värdefulla praktiska råd som erhållas uti vår stora bok afhandlande **Skönhetens hemlighet**. Boken erhålles gratis och franko. Tillskrif oss i dag.

**Parfymeri
Louise,
Stockholm C.**

sin nyutkomna andra del, på samma gång som det porträtt hon målat, och då han den 20:de tackar därför, berättar han att han »långt för detta» skaffat sig boken, emedan han »kände auktor». Han har äfven »med förnöjelse» läst recensionen i Heimdall. En gång citerar han i sina bref Franzéns verser till den debuterande författarinnan, och en annan gång, »Fall, lätta snöflock, fall».

Fredrika Bremer å sin sida talar öppet med honom om sina litterära sysselsättningar och planer. En gång, d. 15 April 1831, skrifver hon:

»Jag coresponderar med Herr Palmblad som är tråkig och gör glupska tryckfel. Min tredje del börjas med en För-rätt som lyder så här:

För-rätt.

I litteraturens stora salon var stor bål. Vid ljudet af full orchester dansades der menuetter, valser, anglaiser, quadriller, äfven solo och qvarndansar. Kom så en liten dilettant och såg ljus-skenet och hörde det lustiga väsendet, — men hade ingen inträdesbillet, sökte ej heller att truga sig in på festen, men stadnade blygsamt utanför dörren, och gjorde (i sitt hjärtas munterhet) ett par assemblées. En stor präktig herre gick förbi, smålog vänligt och sade: »det var snällt, liten!» och gaf en slant. Förtjust utropade den lilla: »O, nu ser jag dager att få mig en inträdesbillet!»

Detta lilla företal synes Fredrika Bremer vid närmare eftertanke hafva kasserat, ehuru det redan var tryckt¹⁾. Möjligen var det för att få baron Leuhusens omdöme därom som hon skref af det åt honom, men han nämner det ej med ett ord i sitt svar (åtminstone ej i det bevarade konceptet). Han hörde till dem, på hvilkas sympatiska förståelse hon räknar, och det är ej utan betydelse att hon — såsom följande brefutdrag skola visa — på tal om vinterns triumfer just för honom betonar, hur litet hon bryr sig om en popularitet af annan halt.

Stockholm d. 4 Jan. 1831.

— — — Jag (post scriptum, min gode Leuhusen) tar alla dar emot complimenten och granlåter öfver mitt författarskap, hvilket ty verr nu mera ingen välsignad anonymitet kan hölja — det roar mig ej — tvertom. Några hjertliga ord får jag väl ibland höra som skänka mig glädje. Jag skref och skall aldrig skrifva för annat än det hoppet att väcka några glada och tröstande känslor i mig likstämda själar. — — —

¹⁾ Det saknas i de exemplar jag sett, men några hafva tydliga spår af ett bortskuret blad mellan yttre och inre titelbladet och arket har 11 blad i st. f. 12. För uppl. 2 (äfven tryckt 1831) har tydligen företalet aldrig tryckts (titelbladet sammanhängar där med arkets elfte blad, i uppl. 1 med dess ursprungliga tolfte).

Stockholm d. 7 Jan. 1831.

— — — Många njutningar vandra bort ifrån oss med våra unga år, men många nya komma äfven emot oss med våra alfvarsammare dagar, bland dessa finnas i synnerhet mängd af små hemmafrojder, små solskens trefnader, dem man sällan märker på i den tid då själen aldrig hålles hemmavid. För mig börja dessa nu först bli kännbara — men också trifs jag bättre här i verlden än jag gjorde förr. Vid trettio år kommer man hem från en stor resetour, och då hvilat man gerna. — — —

Stockholm d. 16 Maj 1831.

— — — Söndag otta dagar sen¹⁾ var stor dejeuner hos Brinkman. Jag stackars barn var der som en slags bête noire på exposition. B. i sin välmenta anfådda ifver presenterade mig eller snarare proppade mig på alla meniskor under namn af »la coupable, la coupable!» Mången såg ut som om han ej visste, hvad slags »coupable» det var, — om jag skulle hänga eller sådant. För öfrigt ansågo sig excellenser och grefvinnor, herrar, fruor, fröknar och mamseller nödgade att säga mig något artigt och tackaktigt öfver mina Teckningar. Den ena kom efter den andra, torftig för det mesta i mening, om än rik i ord. Jag blef slutligen så frusen till både själ och kropp, att jag förekom mig som ett slags Nova Zembla. Och glad var jag, då mot klockan tre det eleganta confekt-upptåget var slut och vi vände om hem, åtföljda af vår lilla värd, som kom sjelf stormhungrig att äta middag med oss, mindre trackterad af dess tarfliga innehåll — hvilket Hedda rent ut sade honom kom deraf att hon trodde att alla meniskor skulle ha ätit sig mätta hos honom.

Sångöfningarne²⁾ hade förleden thorsdag deras högtidsdag. Vi voro ej der, men dessförutan steg församlingen till 300 personer. — — —

Utom Brinkman nämner Fredrika Bremer i sina bref till fru Quiding från vintern 1830-31 bland dem, som ville introducera henne som författarinna i Stockholms sällskapsvärld, äfven en fru de R. Det framgår af ett bref till baron Leuhusen att denna fru är Amalia von Helvigs syster fru de Ron f. von Imhoff. För denna dam, som delade sin berömda systers litterära intressen och fann lifvet andefattigt i de Stockholmskretsar hon tillhörde, var upptäckten af Fredrika Bremer ett lika stort fynd som för Brinkman. Om den nära beröringen mellan henne och Bremerska familjen vittnar det förhållandet, att Hedda Bremer på våren 1831, då hon skulle resa till Berlin för att behandlas för nervfrossa, skulle följa med fru de Ron, som då reste ut till sin sjuka syster fru von Helvig.

I helt annan ton än då fråga är om hennes egna

¹⁾ D. v. s. den 8:de maj.

²⁾ Sångföreningen, som Fredrika Bremer enl. bref till sin syster af ²³/₁₁ 1831 tillhörde. Hon hade då på en af dess soiréer blifvit mycket uppmärksamrad.

MEDARBETARE I DAGNY.

Bland de framstående kvinnliga pennor, som ställt sig till tidningens förfogande, märkas bl. a.: Gertrud Adelborg, Signe Bergman, Hilma Borelius, Emilia Broomé, Frigga Carlberg, Lotten Dahlgren, Ellen Hagen, Kerstin Hesselgren, Ann-Margret Holmgren, Kerstin Hård af Segerstad, Anna Höjer, Sigrid Leijonhufvud, Gurli Linder, Anna Lindhagen, Agda Montelius, Anna M. Roos, Anna Rylander, Hilda Sachs, Hilma Söderberg, Elna Tenow, Lydia Wahlström, Anna Whitlock.

triumfer, talar Fredrika Bremer, då hon kommer in på kapitlet om sin väns lidanden och sorg. Då visar hon oförbehållsamt att det rör sig om något, som ligger henne om hjärtat. Då baron Leubusen en gång klagat öfver att ingen förstår djupet af hans saknad och önskat sig »kall och lika nöjd», svarar Fredrika:¹)

»Säkert har du känt och tänkt annorlunda dagen efter sedan du skref, och varit nöjd att ha fått denna sköna men smärftfulla gåfva ett ²⁷känsligt hjerta utan hvilken du ej varit så älskad eller så värd att älskas. Äfven jag har önskat mig kall och liknöjd — men den tiden är förbi; — jag vill vara varm, känslig, vill njuta och lida, vill vara barn, älska såsom ett sådant och hoppas

¹) Odateradt bref, skrifvet mellan 21/2 och 13/4 1831.

som ett sådant och sist, ung eller gammal, insomna som ett sådant i min evige faders armar. Barnsligt glad är jag öfver att så snart få se dig, — och jag skall kalla dig en *sten*, om du ej är nöjd att ha ett hjerta, som kan glädja sig af att gifva mig glädje, som måste känna någon tillfredsställelse, då du ser dig vara så troget och innerligt afhållen af oss alla och isynnerhet af

Fred. B.

Fred. B. reser om en timma med sin söta mor till Årsta för att vara der, se om hus och hem skola m. m. på ett par dagar. Pepparkakor, ost och griffeltaflor och stickstrumpa är hela mitt bagage. Lefve ett lätt knyte och ett lätt hjerta! Det sednare har jag ej fullt, men skall få det då jag får välkomna dig.

Dato har jag ingen reda på.

Strunt deri!

(Forts.)

Föreningen för kvinnans politiska rösträtt.

Fredagen den 14 februari sammanträdde Stockholmsföreningen i Landtbruksakademiens hörsal under dr Lydia Walhströms ordförandeskap.

Sedan en del stadgeändringar vidtagits, såsom bl. a. orden »och valbarhet» naturligen måst inskjutas samt årsafgiften höjts till 1 kr., lämnade ordföranden några meddelanden från den sista tidens rösträttsrörelse. Nya föreningar hafva bildats i Gislaved, Markaryd, Östhammar och Enköping. Vidare redogjordes för de i riksdagen väckta motionerna för kvinnans politiska rösträtt samt omnämndes fröken Staël von Holsteins utkomna broschyr om *Målsmanskapet och kvinnans ställning inom äktenskapet* samt att fru Bugge-Wiksell snart kommer att utgifva en broschyr om *Kvinnans kommunala valbarhet*.

Därefter redogjorde fröken Whitlock för centralstyrelsemötet i Gäfle, betonande hvilket glädjande intryck detta möte gifvit af ett starkt växande och vidgadt intresse för rösträttsrörelsen i Sverige. Efter att hafva genomgått mötesprogrammet och redogjort för hållna föredrag och diskussioner, meddelade fröken Whitlock de arbetslinier, som uppdragits för den närmaste framtiden: att verksamt deltaga i valagitationen instundande sommar till förmån för de riksdagskandidater, som upptagit kvinnans politiska rösträtt; att verka för inval af kvinnor i skolråd, fattigvårdsstyrelser och hälsovårdsnämnder; att arbeta för den gifta kvinnans rätt till säte och stämma i fattigvårdsstyrelse samt i denna fråga interpellera riksdagen; att genom kurser i sociologi och annan upplysningsverksamhet bereda kvinnorna för kommande uppgifter; att genom penningebidrag (se uppöppet till Sveriges kvinnor i föreg. nummer af Dagny) möjliggöra en kraftigare agitation.

Därefter öfverlämnades ordet åt mrs Coates-Hansen, som i lifliga drag redogjorde för den rösträttsstrid, som pågår i England. Efter att under en tidrymd af 70 år hafva fört en hård kamp för sin sak hade de engelska kvinnorna endast kommit så långt, att tidningarna teo ihjäl alla deras opinionsyttringar. Då beslöto en grupp unga kvinnor att leda in rörelsen i ett nytt skede, så att saken icke skulle kunna ignoneras. Det var i Manches-

ter, som kvinnorna första gången sökte få framställa en interpellation till ordföranden vid ett pågående politiskt möte. Det hela resulterade i, att miss Christabel Pankhurst, som framställde interpellationen, blef utburen; när hon började tala till folket utanför, blef hon arresterad och dömd till sex dagars fängelse. Miss Pankhurst är dotter till den framstående juristen, dr Pankhurst, som ägnade sitt lif åt att kämpa för kvinnornas lagliga rättigheter, man kan således säga, att hon upptagit sin faders verk.

Senare sändes en deputation, bakom hvilken stodo 200,000 kvinnor, till premierministern Campbell-Bannerman. Det var ett par glänsande tal, som höllos af de kvinnliga deputerade, och Campbell-Bannerman svarade i ett briljant anförande, så gynnsamt för kvinnornas önskingur, att de nästan trodde att han ämnade framlägga deras sak i parlamentet, men, som mrs Coates-Hansen sade, — »jag stod endast och väntade på det *men*, som skulle komma — och det kom». — »But», och så kommo alla de kända motskälen.

Nu började den bekanta taktik, som alltjämt pågår, att kvinnorna vid fyllnadsvälen motarbeta alla de kandidater, som tillhöra det liberala regeringspartiet, oberoende af om de förklara sig vilja arbeta för kvinnans rösträtt. Kvinnorna tro dem icke längre, så länge deras parti icke tager upp saken i parlamentet. En hel del kandidater hafva blifvit »petade» på detta sätt.

Efter att hafva skildrat de bekanta uppträderna i och utanför parlamentet framhöll mrs Coates-Hansen, att dessa kvinnor, som arresterats, aldrig uppfört sig på något mot det allmänna lugnet störande sätt, men att man kommanderat ut ridande polis, besatt parlamentet med en hel polisstyrka och behandlat kvinnorna såsom verkliga upporsmakare. Vid en häktning, som företagits på grund af »otillbörligt tal» af kvinnorna, frågade polismästaren vid förhöret, hvad de då sagt. »Votes for Women», svarade poliskonstapeln med honnör för sin förman.

Mrs Coates-Hansens föredrag, som tolkades af fröken Kerstin Hesselgren, mottogs med stort intresse och bifallsyttringar.

Snöbollen växer endast då den rullar ... Hvar och en, som läser detta nummer, är själf prenumerant på Dagny. Nästa vecka skulle Dagny ha dubbelt så många prenumeranter, om de nuvarande föresatte sig att hvardera söka förmå en person i sin omgivning att genast å närmaste postkontor prenumerera på Dagny Låt snöbollen rulla!

Engelska rösträttskvinnors bidrag till en fond för agitation vid fyllnadsvälen.

Vid ett möte, som nyligen hållits i London, fäste föreningens skattmästare, Miss Bertha Mason, medlemmarnas uppmärksamhet på ett upprop, som föregående vecka intagits i »Women's Franchise», och hvilket innehöll en uppmaning till insamlandet af en fond af 5,000 guinéer. När hon slutat sitt tal, öfverlämnade Mrs Fawcett med detsamma 50 pund och den ena medlemmen efter den andra lofvade bidrag. Det hela gick så snabbt, att Miss Mason på mindre än tjugo minuter kunde tillkännagifva att 96 pund 16 sh. tecknats. Hennes meddelande, att endast 3 pund 5 sh. fattades i 100 pund, hade till följd att denna summa tecknades innan mötet upplöstes.

Samma afton ägde ett samkväm rum, då ytterligare omkring 143 pund tecknades. Sammanlagt blefvo på denna enda dag 250 pund tecknade.

Det är ingen obetydlig summa, som här så snabbt kunde uppbringas. I svenskt mynt utgör det ungefärligen 4,550 kr. För våra förhållanden en stor summa och dock endast en liten försvinnande del af de 5,000 guineas, som satts som mål.

Huru mycket och huru snabbt komma penningar att inflyta på det upprop, som återfinnes i Dagnys förra nummer? De, som vilja främja en sak, måste äfven göra det i handling.

Föreningsmeddelanden.

Föreningen af kvinnor i statens tjänst hade den 11 februari ett talrikt besökt sammanträde på Hushållsskolans lokal vid Västra Trädgårdsgatan, hvarvid stadgar antogos och den på det konstituerande sammanträdet i november valda interimstyrelsen omvaldes utom sekreteraren, fröken Berta Kôersner, som undanbedt sig återval. Ordförande i styrelsen blef fröken Elin Rheberg och öfriga styrelsemedlemmar äro: fruarna Gertrud Törnell och Karin Sjöquist samt fröknarna Gerda Runnquist och Ingeborg Löfström. Till revisorer utsågos fröknarna Anna Holmerz och Aina Hubendick.

Bland de ärenden som under sammanträdet lopp behandlades emottogs med särskildt intresse och stor tillfredsställelse redogörelsen för statskontorets ingående kritik öfver löneregleringskomiténs förslag angående de kvinnliga statstjänarna.

Fredrika-Bremer-Förbundets stipendier. 22 stipendier på tillsammanlagt omkring 5,700 kr. å belopp ett på 500 kr. och de öfriga växlande mellan 200 och 400 kr. ha funnit 70 sökande, af hvilka komma på universitetsstudiestipendiet på 600 kr. 9 från Uppsala och 5 från Lunds universitet. För öfrigt äro stipendierna bundna länsvis och anslagna till genomgående af kurser i sjukvård, gymnastik, huslig ekonomi, trädgårdsskötsel, slöjd, bokbinderi, fjäderfäskötsel, vid folkskollärarynnesseminarium och landthushållningsskola m. m. Det är nu 20 år sedan dessa stipendiefonder började skapas.

Föreningen för kvinnans politiska rösträtt är bildad i Enköping efter föredrag af dr Lydia Wahlström. 51 kvinnor ingingo genast i föreningen. Med Enköpingsföreningen, som anslöt sig till Landsföreningen, räknar denna nu 118 föreningar.

Föreläsningar i folkskolan. De genom Fredrika-Bremer-Förbundets försorg anordnade föreläsningarna vid Matteus folkskola togo den 13 febr. sin början för terminen med ett föredrag i hygienisk barnavård af doktor Inez Laurell. Under våren komma ytterligare fyra föreläsningar att hållas, hufvudsakligen i praktiska ämnen såsom hemmets hygien och födoämneslära.

Bostadsinspektion i England.

Öfver bostadsinspektionen i Liverpool lämnar årsskriften *Housing-up-to-date* följande meddelanden: Kvinnliga bostadsinspektörer finnas för de distrikt, där dödligheten bland dibarn visat sig störst. De gifva mödrarne skriftliga instruktioner om, huru de skola sköta sina barn och gifva dem råd angående näringsförhållanden m. m. Under en månad gjordes 1,869 sådana besök. De besöka äfven skolbarn, som lida af lindrigare opasslighet, såsom förkylning, hufvudvärk, ögoninflammation samt bistå med råd och föranstalta vid svårare fall läkares tillkallande. Utom dessa »familjebesök» blefvo under året 18,000 smutsiga och osunda bostäder inspekterade.

Från Holland skrives: Sedan ministerkrisen blifvit en verklighet har lösningen af den kvinnliga rösträttsfrågan blifvit mera oviss än någonsin. Emellertid, om intet annat vunnits, så har åtminstone frågan tagits upp och diskuterats såväl i pressen som i allmänhet. De olika politiska partierna hafva blifvit nödsakade att precisera sin ställning till saken. Det romersk-katolska partiet har visat sig delvis gynnsamt stämtd. En kommitté af fem personer tillsattes för att öfverlägga och uttala sig om de tillämnade författningsändringarna. Två af dessa förklarade sig för allmän rösträtt, grundande sin åsikt på ett uttalande af S:t Thomas af Aquino »att alla böra deltaga i statens styrande, emedan detta är ett medel att bevara freden». Af dessa två var den ena endast för allmän rösträtt för män, då däremot den andra önskade rösträtten gradvis tilldelad kvinnorna.

The Men's League for Women's Suffrage i England, som bildades för något öfver ett år sedan, lär vara stadd i stadig tillväxt. Medlemmarna säga, att de tro: »att den största tjänst vi kunna göra kommande generationer, är att göra det till en möjlighet för man och kvinna att arbeta sida vid sida till samhällets gemensamma bästa».

I Minnesota, U. S. A., finnes en Skandinavisk Rösträttsförening under presidentskap af Mrs Jenova Martin. Föreningen ämnar sända ut talare till alla delar af Förenta Staterna för att dymedelst verka för den kvinnliga rösträtten.

Namnet Dagny

symboliserar den svenska kvinnorörelsens mål: Dag-ny eller Ny dag för den svenska kvinnan: fulla medborgerliga rättigheter och fullt medborgerligt ansvar.

Pröfva

Damernas Musikblad

för 1908 som innehåller ett 70-tal af de bästa mest roande och lättspelade Musikalier och är en intressant Musiktidning.

Pris pr $\frac{1}{12}$ år kr. 6:50, $\frac{1}{6}$ år kr. 4:30, $\frac{1}{4}$ år kr. 2:25.

Prenumeration å hvarje postanstalt och bokhandel samt från Red. Kungsgatan 13, Stockholm.

Hönsgården.

Allt hvad som behöfs för hönsgården, Litteratur, Kycklingfoder, Hönsfoder, Äggkl-maskiner och andra Redskap försäljes af **Rosehill Fabrik**, Norrköping. Sveriges Hönstidning 1,50 pr år, porto 25 öre.

Kemisk Tvätt.

A.-B. Nya Blå Hand,

— Stockholm. —

Praktiska Trädgårdsskolan för kvinnor å Agdatorp

börjar 9:e sommarkursen d. 1 april. Kurser i matlagning och konservering äro förenade med trädgårdsskolan. Staten har anslagit medel till en frielevplats. Prospekt och vidare upplysningar meddelas af fröken I. SCHMIDT, Karlshamn.

Lediga platser

inom alla områden af för kvinnor lämpligt arbete annonseras fördelaktigast i Dagny, hvilken, som tidning för svenska kvinnorörelsen, torde erhålla den mest vidsträckt spridning landet rundt.

Litteratur i rösträttsfrågan.

Skrifter utgifna af Centralstyrelsen i Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt:

N:o I, Till Regeringen från svenska kvinnor ingifna skrivelser i Rösträttsfrågan 1905—06..... (—: 50) —: 25	N:o 5, Anna Whitlock: Hur bör den svenska kvinnan bereda sig för den politiska rösträtten? —: 05
• II, Gustaf A. Aldén: Hvilka svenska kvinnor äga kommunal rösträtt? (pr 1,000 ex.) 6:—	• 6, Lydia Wahlström: Lärdomar af den kvinnliga rösträttsrörelsen..... —: 10
Ann Margret Holmgren: Strödda intryck från den internationella kvinnorösträttskongressen i Köpenham —: 10	• 7, Några manliga inlägg i den kvinnliga rösträttsfrågan —: 15
Föreningens för kvinnans politiska rösträtt i Stockholm flygblad:	Georg Stjernstedt: Den svenska kvinnans rättsliga ställning..... (—: 75) —: 60
N:o 1, Natanael Beskow: Till frågan om kvinnans politiska rösträtt —: 05	Gustaf A. Aldén: Svenska kvinnans kommunala rättigheter och skyldigheter —: 10
• 2, Anna Whitlock: Bör den svenska kvinnan erhålla politisk rösträtt? ... —: 10	Lydia Wahlström: Den svenska kvinnorörelsen (—: 45) —: 40
• 3, Hilma Borelius: Hvarför är motståndet mot kvinnans politiska rösträtt oberättigadt? —: 10	Frida Stéenhoff. Hvarför skola kvinnorna vänta? —: 10
N:o 4, Lydia Wahlström: Principerna för kvinnans rösträtt —: 10	S. Dahlbäck: Allmän rösträtt för män och kvinnor enligt hr Lindhagens förslag —: 10
	Sigfrid Wieselgren: Om kvinnans politiska rösträtt —: —
	Ragnhild Modin: Bröllopet på Ensillre (—: 25) —: 15

Ofvanstående skrifter kunna rekvideras från Föreningens för kvinnans politiska rösträtt expedition Lästmakaregatan 6, Stockholm, som hålles öppen kl. 3—5 e.m. hvarje dag, samt dessutom onsdagar kl. 7— $\frac{1}{2}$, 9 e. m.

Stipendium.

Från **Fredrika Bremer-Förbundets allmänna stipendiefond** utdelas för år 1908 ett stipendium å fyra hundra (400) kronor till kvinna, som önskar utbilda sig för biblioteksverksamhet, särskildt med afseende på folkbibliotek.

Villkor för sökande är, att vara samt under minst två år hafva varit mantalsskrifven inom **Stockholms** stad.

Ansökningar insändas till Fredrika-Bremer-Förbundets stipendienämnd **innan 15 februari 1908**, åtföljda af vidimerade afskrifter af kunskaps-, präst- och läkarebetyg.

Stockholm i januari 1908.

Stipendienämnden.

Stipendium.

Från **Fredrika-Bremer-Förbundets allmänna stipendiefond** utdelas för år 1908 ett stipendium å sex hundra (600) kronor till kvinna, som idkar studier vid universitet.

Ansökningar insändas till Fredrika-Bremer-Förbundets stipendienämnd, Stockholm, **innan 15 februari 1908**, åtföljda af vidimerade afskrifter af kunskapsbetyg, präst- och läkarebetyg. Stockholm i januari 1908.

Stipendienämnden.

För mindre hushåll samt enskilda att beakta:

hemlagad mat till afhämtning.
»La Finesse». Biblioteksgatan 9.
Rikst. 70 23 A. T. 69 83

B. Wimans

Juridiska Byrå,

Fastighets-, Uthyrnings- och Försäkringsbyrå
(Inneh. Bertha Wiman)
Stockholm, Regeringsgatan 46.
Kontorstid 10—4.
Allm. Tel. 217 63.

Kvinnliga juridiska byrån

Vallingatan 12.

A. T. 183 36.

Boutredningar, Inkasseringar, Förlikningar, Rättegångar, Egendomsförsäljningar, Affärsöverlåtelser, Legala handlingars uppsättande, Juridiska uppdrag af alla slag.
Kontorstid kl. $\frac{1}{2}$ 10—4.

Prenumerantsamlare å DAGNY

sökas på alla platser i landet och erhålla fördelaktiga villkor. Tillskrif

Dagnys Expedition, Stockholm C.

Platssökande

få sina annonser införda i Dagny för halfva vanliga priset eller $7\frac{1}{2}$ öre pr mm. enkel spaltbredd.

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halftva priset eller 7 1/2 öre pr mm.)

PLATS som hushållerska sökes till 1 april hos bättre ungherre af Norrlandska, är kunnig i matlagning och allt som till ett hushåll hör. Svar till »Plikttrogen», Humlegårdsgatan 9.

VÄRDINNEPLATS sökes af yngre dam med bästa rek. om kompetens för dylik verksamhet (Matlagn. etc). Vana vid skrifgöromål, vid barns uppfostr. o. undervisning. Svar till »Godt arbete — God plats», vidarebefordras af S. Gumælli Annonsbyrå, Stockholm.

UNG, bildad, musikalisk flicka, som talar engelska, önskar lämplig sysselsättning, antingen som sällskap och hjälp åt frun eller som värdinna i hem där sådan saknas. Är äfven villig medfölja mindre sjuk person till badort. På lön fästes mindre afseende. Svar till »Gladlynt» torde sändas till Nordiska Annonsbyrån, Göteborg.

EN bättre flicka önskar nu genast plats i familj i Stockholm eller dess närhet att vara behjälplig med alla i ett hem förekommande göromål (dock ej gröfre). Är äfven villig att lämna läxhjälp åt yngre barn. Svar till »G. J.», Ulfaby, p. r.

RESSÄLLSKAP. Ung dam af god familj, van att resa, erbjuder sig mot fritt vivre och fria resor, att som ett godt och ordnande sällskap medfölja äldre eller yngre dam, som nu framåt våren ämnar resa utomlands för att stanna någon tid. Svar till fröken I. P. Dagnys exp.

LEDIGA PLATSER.**Elevplats**

för ung flicka af god familj vid gymnastikinstitut i Tyskland. Vidare meddelar direktör Vilh. F. Åberg, Drottningg. 16, Gäfle.

Värdinna

bildad och praktisk med goda referenser sökes af enkeman att i moders ställe uppfostra en fyra-årig flicka samt att förestå ett köpmanshem i landsortsstad.

Fullständiga ansökningar motse märkt »Köpmanshem», under adr. S. Gumælli Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

Vid Högre Elementarskolan för flickor i Helsingborg

anställs till höstterminen 1908 en lärarinna i svenska språket och litteraturen, företrädesvis på högre stadiet, event. någon undervisning i geografi och kristendom på lägre stadiet. Lön: 1,500 kr. jämte pensionsbidrag. Ansökning jämte läkareintyg torde före den 28 nästk. februari insändas till

Knut Wintzell,
läroverkets rektor.

Vid Södra K. F. U. K:s Hushållskurs

finnas ännu några elevplatser lediga. Vidare underrättelser: Allm. Tel. Maria 5 23.

Vaksamhet,

Förening för bekämpande af den hvita slafhandeln,

Stockholm, Göteborg,
Tunnelgatan 25, Sten Sturegatan 10,
meddelar råd och varningar åt unga kvinnor, som resa till utlandet samt anskaffar kostnadsfritt tillförlitliga upplysningar om därstädes erbjudna platser.

OBS.! Ej platsanskaffning.

Diakonissa,

frisk till kropp och själ och väl vitsordad, helst från likartad föregående verksamhet erhåller anställning å Gellivare Malmberg för att biträda den enskilda välgörenheten vid de fattiges understödande och vård. Hänvändelse till

Gellivare Malmfältts Kontor
Malmberget.

Annonsförmedlare

pålitliga och välrekommenderade,
önskas för Dagny såväl i landsorten som hufvudstaden. Anmälan å

DAGNYS EXPEDITION,
Mästersamuelsg. 51, Stockholm C.

FRÅGOR OCH SVAR.**Hvar kan man prenumerera på Dagny?**

I landets alla postanstalter och boklädor kan man beställa huru många ex. som helst.

Skall man alltid prenumerera å dessa ställen?

Ja, ifall man önskar endast 1, 2, 3 eller 4 ex. skall man alltid göra det.

Hvad kostar Dagny i postanstalter och boklädor?

Dagnys postprenumerations- och boklädspris är kr. 4:50 för 1/4, 2:50 för 1/2 och 1:25 för 1/4 år.

Hvilka villkor erhålla prenumerantensamlare å Dagny?

Den, som samlar minst 5 prenumeranter, erhåller en provision af kr. 1:— för hvarje helårs-, 50 öre för hvarje halfårs- och 20 öre för hvarje kvartalsprenumerant.

Huru skall man förfara för denna provisions erhållande?

Sedan man samlat minst 5 prenumeranter, gå man tillväga på ett af följande sätt:

- 1) *Antingen:* Genom insändandet af prenumerationsafgiften med afdrag af provisionen beställer man det behöfliga antalet ex. (hur många som helst, men *alltid minst 5*) direkt från Dagnys exp., Stockholm, som under samla ens adress i ett och samma paket sänder *alla* beställda ex. Samlaren har då att ombesörja utdelningen till de samlade prenumeranterna.
- 2) *Eller:* Man prenumererar å närmaste postkontor (*ej* anorstädes) för de samlade prenumeranterna, detta under hvars och ens adress, begär postens kvitto å samtliga erlagda afgifter, tillställer oss detta kvitto, då vi omgående pr postanvisning sänder samlaren den stadgade provisionen.

Hvar, och till hvilket pris kan man nummervis lösa Dagny?

I städernas tidningskontor och cigarraffärer samt hos Dagnys kommissionärer i landsorten. Pris 10 öre pr nummer.

Alla skrifveiser rörande expeditionen adresseras:

DAGNYS EXPEDITION,
STOCKHOLM.

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstel. 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelgatan 25.

Rikstel. 68 98. Allm. tel. 82 11.

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

Kooperationen. III. Af *Anna Brita Bergstrand*. Småskollärarynnornas lönefråga. Af *Anna Hamnardahl*. Ellen Keys förslag till en ny äktenskapslag. Af *Anna Lindhagen*. Kvinnorörelsen i Tyskland. En episod från *Fredrika Bremers* ungdom. Af *Sigrid Leijonhufvud*. Föreningen för kvinnans politiska rösträtt. Engelska rösträttskinnors bidrag till en fond för agitation vid fyllnadsvälen. Föreningsmeddelanden. Notiser.

Prenumerations å Dagny sker å närmaste postanstalt (Tidningstaxa n:r 5) eller bokhandel.